

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Володимира Даля

КАФЕДРА БУДІВНИЦТВА, УРБАНІСТИКИ ТА ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних робіт та самостійної роботи

з курсу

«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

(для студентів магістратури спеціальності

G19 «Будівництво та цивільна інженерія» усіх форм навчання)

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри будівництва,
урбаністики та просторового
планування

Протокол № 9 від 25.03.2025 р.

Київ – 2025

УДК 001.891(075.8)

Методичні вказівки до практичних робіт та самостійної роботи з курсу **«Методологія та організація наукових досліджень»** (для студентів магістратури спеціальності G19 «Будівництво та цивільна інженерія» усіх форм навчання) / Укл.: Татарченко Г.О., Білошицька Н.І., Білошицький М.В. – Київ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2025. – 58 с.

Методичні вказівки до практичних робіт та самостійної роботи спрямовані на вивчення і засвоєння студентами теоретичних основ з дисциплін шляхом проходження тестових завдань.

Укладачі: Г.О. Татарченко – д.т.н., професор, завідувач кафедри БУПП

Н.І. Білошицька – к.т.н., доцент кафедри БУПП

М.В. Білошицький – к.т.н., доцент кафедри БУПП

Рецензент: А.О. Клімаш – к.т.н., доцент кафедри ЗАТІТМ

ВСТУП

Розвиток методології наукових досліджень створює передумови для підготовки висококваліфікованих спеціалістів, здатних до творчої роботи, конструктивного мислення, прогнозування подальшого розвитку науки для студентів магістратури спеціальності G19 «Будівництво та цивільна інженерія». Сьогодні кожен науковець має досконало володіти методологією наукових досліджень і вмінням практично її застосувати.

Метою навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є формування у магістрів методологічної та наукової культури, системи знань, умінь і навичок в області організації і проведення наукових досліджень.

Основні завдання (цілі) навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» це: – набуття студентами знань з основ методології, методів і понять наукового дослідження; – отримання практичних навичок і умінь застосування методів проведення наукового дослідження; – виховання моральних якостей, прищеплення етичних норм в процесі здійснення наукового дослідження. У результаті вивчення навчальної дисципліни магістр повинен знати:

- основи методології наукового пізнання;
- основні методологічні принципи наукового дослідження;
- зміст і структуру дослідницької діяльності;
- основні методи теоретичного та емпіричного дослідження;
- вимоги до структури, оформлення та представлення результатів наукових досліджень. вміти:
  - обирати, обґрунтовувати та формулювати мету, завдання, об'єкт та предмет наукового дослідження;
  - використовувати документальні та бібліографічні джерела інформації у наукових дослідженнях;
  - систематизувати результати наукових досліджень та узагальнювати їх;

– готувати наукові публікації за результатами наукових досліджень.

Тест є стандартизованим методом діагностики рівня і структури підготовленості. У такому тесті всі випробувані відповідають на ті самі завдання, в однаковий час, в однакових умовах і з однаковими правилами. Рівень знань виявляється під час аналізу відповідей кожного учня попри всі завдання тесту. Що більше правильних відповідей, то вище індивідуальний тестовий бал випробуваного. Один і той самий рівень знань можна отримати з допомогою відповіді різні завдання. У методичних вказівках до практичних робіт та самостійної роботи наведено понад двісті завдань, вирішення яких допоможе в освоєнні дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» та підготовці до заліку.

ТЕСТИ

1. Метою вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є

- а) Формування у студентів систематизованого комплексу знань про загальні принципи, форми та методи проведення наукових досліджень;
- б) Основні завдання вивчення дисципліни;
- в) Знання з менеджменту та економічних дисциплін;
- г) Формування у студентів систематизованого комплексу знань.

2. Ознайомлення із засадами організації наукових досліджень в Україні; оволодіння сучасною методологією наукових досліджень; ознайомлення з особливостями вибору напрямів наукових досліджень та визначення етапів НДР; вивчення засад інформаційного забезпечення НДР; ознайомлення з методами проведення теоретичних та експериментальних досліджень; ознайомлення з особливостями оформлення результатів наукової роботи; формування практичних навичок раціональної організації наукової роботи це:

- а) Формування у студентів систематизованого комплексу знань про загальні принципи, форми та методи проведення наукових досліджень;
- б) Основними завданнями вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень»;
- в) Знання з менеджменту та економічних дисциплін;
- г) Формування у студентів систематизованого комплексу знань.

3. Засади організації НДР в Україні; теоретичні та методологічні основи наукового дослідження; особливості вибору напрямку наукового дослідження та формування етапів НДР; особливості пошуку, накопичення та обробки наукової інформації; методи проведення теоретичних та експериментальних досліджень; методичні та практичні основи обробки

результатів наукових досліджень; основні вимоги до оформлення результатів проведення НДР; особливості впровадження результатів наукової роботи та розрахунку ефективності НДР; основні принципи організації роботи в наукових колективах:

- а) Основні завдання вивчення дисципліни;
- б) Повинні знати студенти у результаті вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень»;
- в) Повинні уміти студенти у результаті вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень»;
- г) Формування у студентів систематизованого комплексу знань.

4. Вибирати напрями наукових досліджень та формувати етапи НДР; виконувати інформаційний пошук; формувати задачі та вибирати методи теоретичних та експериментальних досліджень; виконувати розрахунки економічної ефективності теми та результатів наукових досліджень; оформляти результати НДР; організовувати роботу у наукових колективах; використовувати набуті знання в практичній економічній та управлінській діяльності –

- а) Основні завдання вивчення дисципліни;
- б) Повинні знати студенти у результаті вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень»;
- в) Повинні уміти студенти у результаті вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень»;
- г) Формування у студентів систематизованого комплексу знань.

5. Що є теоретичною базою курсу «Методологія та організація наукових досліджень»?

- а) Наукова значущість;
- б) Ефективність досліджень;
- в) Обсяг наукової продукції;

г) Знання з менеджменту та економічних дисциплін.

6. Теоретична систематизація об'єктивних знань про дійсність; одна з форм суспільної свідомості – це

- а) Наука;
- б) Ефективність досліджень;
- в) Обсяг наукової продукції;
- г) Економія суспільних витрат.

7. Наука є

- а) Фундаментальні наукові дослідження;
- б) Прикладні наукові дослідження;
- в) Сферою суспільного життя, діяльністю людей, яка полягає у здобутті нових, а також у використанні вже існуючих знань;
- г) Формування у студентів систематизованого комплексу знань.

8. Інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань є

- а) Фундаментальні наукові дослідження;
- б) Ефективність досліджень;
- в) Прикладні наукові дослідження;
- г) Наукова діяльність.

9. Наукова теоретична та (або) експериментальна діяльність, спрямована на одержання нових знань про закономірності розвитку природи, суспільства, людини, їх взаємозв'язку – це

- а) Фундаментальні наукові дослідження;
- б) Ефективність досліджень;
- в) Прикладні наукові дослідження;
- г) Наукова діяльність.

10. Наукова і науково-технічна діяльність, спрямована на одержання і використання знань для практичних цілей – це

- а) Фундаментальні наукові дослідження;
- б) Науково-технічна діяльність;
- в) Прикладні наукові дослідження;
- г) Наукова діяльність.

11. Інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань в усіх галузях техніки і технологій. Її основними формами (видами) є науково-дослідні, дослідно-конструкторські, проектно-конструкторські, технологічні, пошукові та проектно-пошукові роботи, виготовлення дослідних зразків або партій науково-технічної продукції, а також інші роботи, пов'язані з доведенням наукових і науково-технічних знань до стадії їх практичного використання:

- а) Фундаментальні наукові дослідження;
- б) Науково-технічна діяльність;
- в) Прикладні наукові дослідження;
- г) Наукова діяльність.

12. Педагогічна діяльність у вищих навчальних закладах та закладах післядипломної освіти III – IV рівнів акредитації, пов'язана з науковою та (або) науково-технічною діяльністю:

- а) Фундаментальні наукові дослідження;
- б) Науково-технічна діяльність;
- в) Прикладні наукові дослідження;
- г) Науково-педагогічна діяльність.

13. Діяльність, що спрямована на методичне, організаційне забезпечення та координацію наукової, науково-технічної та науково-педагогічної діяльності:

- а) Фундаментальні наукові дослідження;
- б) Науково-технічна діяльність;
- в) Прикладні наукові дослідження;
- г) Науково-організаційна діяльність.

14. Що визначає державна науково-технічна політика?

- а) Складова соціально-економічної політики України;
- б) Прикладні наукові дослідження;
- в) Основні цілі, напрями, принципи, форми і методи діяльності держави в науково-технічній сфері;
- г) Сфера суспільного життя, діяльність людей, яка полягає у здобутті нових, а також у використанні вже існуючих знань.

15. Державна науково-технічна політика є

- а) складовою соціально-економічної політики України;
- б) Прикладні наукові дослідження;
- в) Основні цілі, напрями, принципи, форми і методи діяльності держави в науково-технічній сфері;
- г) Сфера суспільного життя, діяльність людей, яка полягає у здобутті нових, а також у використанні вже існуючих знань.

16. Які елементи у кожному процесі наукового дослідження обов'язково потрібні?

- а) Мета, діяльність;
- б) Суб'єкт, засоби та об'єкт;
- в) Класифікація наук;
- г) Основні цілі, напрями, принципи.

17. Суб'єктів науки можна поділити на дві групи залежно від

- а) Мети їх діяльності;
- б) Суб'єктів, засобів та об'єктів;
- в) Класифікації наук;

г) Основних цілей, напрямів, принципів.

18. Розкриття їх взаємозв'язку на основі певних принципів та вираження зв'язку наук у вигляді логічне обґрунтованого їх розташування (або ряду) є

а) Мета, діяльність;	б) Суб'єкт, засоби та об'єкт;
в) Класифікація наук;	г) Основні цілі, напрями, принципи.

19. Усі науки поділяють на:

- а) Природничі (фізика, хімія, біологія тощо); суспільні (економічні, філологічні, історичні тощо);
- б) Наукові ступені , вчені звання;
- в) Дослідницькі (фундаментальні, теоретичні) та прикладні;
- г) Природничі (фізика, хімія, біологія тощо); суспільні (економічні, філологічні, історичні тощо); про мислення (філософія, логіка, психологія тощо).

20. Усі науки поділяють на:

- а) Природничі (фізика, хімія, біологія тощо); суспільні (економічні, філологічні, історичні тощо); про мислення (філософія, логіка, психологія тощо);
- б) Наукові ступені , вчені звання;
- в) Дослідницькі (фундаментальні, теоретичні) та прикладні;
- г) Природничі (фізика, хімія, біологія тощо); суспільні (економічні, філологічні, історичні тощо); про мислення (філософія, логіка, психологія тощо).

21. В українській системі освіти і науки існують:

а) Природничі (фізика, хімія, біологія тощо); суспільні (економічні, філологічні, історичні тощо); про мислення (філософія, логіка, психологія тощо);

б) Наукові ступені , вчені звання;

в) Дослідницькі (фундаментальні, теоретичні) та прикладні;

г) Природничі (фізика, хімія, біологія тощо); суспільні (економічні, філологічні, історичні тощо); про мислення (філософія, логіка, психологія тощо).

22. В українській системі освіти і науки доктор наук – це

а) Наукові ступені , вчені звання;

б) Наукова ступень;

в) Ступінь кандидата наук;

г) Вчене звання.

23. В українській системі освіти і науки кандидат наук – це

а) Наукові ступені , вчені звання;

б) Наукова ступінь;

в) Ступінь кандидата наук;

г) Вчене звання.

24. В українській системі освіти і науки старший науковий співробітник –

а) Наукові ступені , вчені звання;

б) Наукова ступінь;

в) Ступінь кандидата наук;

г) Вчене звання.

25. В українській системі освіти і науки професор наук – це

а) Наукові ступені , вчені звання;

б) Наукова ступінь;

в) Ступінь кандидата наук;

г) Вчене звання.

26. В українській системі освіти і науки доцент співробітник – це

а) Наукові ступені , вчені звання;

б) Наукова ступінь;

в) Ступінь кандидата наук;

г) Вчене звання.

27. Присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань є

- а) Державним визнанням рівня кваліфікації вченого;
- б) Вчене звання;
- в) Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук;
- г) Науковий ступінь.

28. Кваліфікаційний рівень, який присуджується особам, що мають повну вищу освіту, глибокі фахові знання та значні досягнення в певній галузі науки – це

- а) Наукові ступені , вчені звання;
- б) Науковий ступінь;
- в) Ступінь кандидата наук;
- г) Вчене звання.

29. Науковий ступінь – це

- а) Прилюдний захист дисертації;
- б) Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук;
- в) Кваліфікаційний рівень, який присуджується особам, що мають повну вищу освіту, глибокі фахові знання та значні досягнення в певній галузі науки.;
- г) Присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань.

30. На підставі чого присуджують спеціалізовані вчені ради наукові ступені доктора та кандидата наук?

- а) Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук;
- б) Прилюдного захисту дисертацій.;
- в) Кваліфікаційної наукової праці;
- г) Вченого звання.

31. Кваліфікаційна наукова праця визначеного обсягу, яка повинна містити наукові положення та науково обґрунтовані результати у певній галузі науки, що розв'язують важливу наукову або науково-прикладну проблему є

- а) Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук;

- б) Прилюдного захисту дисертацій;
- в) Кваліфікаційна наукова праця;
- г) Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

32. Кваліфікаційна наукова праця визначеного обсягу, яка повинна містити нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для певної галузі науки є

- а) Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук;
- б) Прилюдного захисту дисертацій;
- в) Кваліфікаційна наукова праця;
- г) Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

33. Кваліфікаційний рівень, що присвоюють особам, які мають вищу освіту, глибинні професійні та наукові досягнення у визначеній галузі науки, широкий науковий та культурний світогляд, позитивно проявили себе в науковій, виробничій та суспільній роботі – це

- а) Наукові ступені , вчені звання;
- б) Вчене звання;
- в) Ступінь кандидата наук;
- г) Науковий ступінь.

34. Основними формами підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів є

- а) Бакалаврат;
- б) Аспірантура та докторантура;
- в) Магістратура;
- г) Колегіум.

35. Особа, яка має повну вищу освіту й кваліфікаційний рівень магістра або спеціаліста, навчається в аспірантурі ВНЗ або наукової установи для підготовки дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук є

- а) Молодшим спеціалістом;
- б) Докторантом;
- в) Аспірантом;
- г) Магістром.

36. Особа, яка має науковий ступінь кандидата наук і зарахована до докторантури для підготовки дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук є

- а) Молодшим спеціалістом;
- б) Докторантом;
- в) Аспірантом;
- г) Магістром.

37. Доповідь на певну тему, що передбачає огляд відповідних літературних та інших джерел або викладення змісту наукової роботи, книги, статті – це

- а) Реферат;
- б) Магістерська робота;
- в) Курсова робота;
- г) Дипломна робота.

38. Робота на певну тему, яка передбачає опрацювання наукових, законодавчих, навчальних джерел, забезпечує їх об'єктивне викладення на основі відповідного аналізу та засвідчує суб'єктивний ступінь самостійності, уміння застосовувати здобуті знання та набуті навички, розвиває дослідницькі вміння та здібності – це

- а) Реферат;
- б) Магістерська робота;
- в) Курсова робота;
- г) Дипломна робота.

39. Спеціальна форма наукової роботи, яка передбачає опрацювання наукових, законодавчих, навчальних, архівних джерел, забезпечує їх об'єктивне викладення на основі відповідного аналізу та засвідчує суб'єктивний ступінь самостійності, має свої кваліфікаційні ознаки, яку виконує студент-випускник для отримання диплома (свідоцтва) про закінчення навчального закладу – це

- а) Реферат;
- б) Магістерська робота;
- в) Курсова робота;
- г) Дипломна робота.

40. Післядипломна форма наукової роботи, яка передбачає опрацювання наукових, законодавчих, навчальних, архівних (у тому числі рукописних) джерел на вищому, в порівнянні з дипломною роботою, рівні, забезпечує об'єктивне викладення опрацьованого матеріалу на основі відповідного аналізу та засвідчує суб'єктивний ступінь самостійності, має свої кваліфікаційні ознаки – це

- а) Реферат;
- б) Магістерська робота;
- в) Курсова робота;
- г) Дипломна робота.

41. Добровільні студентські об'єднання, що зорганізуються у вищих навчальних закладах з метою залучення студентів до науково-дослідної роботи, поширення й узагальнення досвіду цієї роботи, підвищення якості підготовки та виховання майбутніх фахівців, здатних творчо застосовувати у практичній діяльності досягнення науково-технічного і культурного прогресу – це

- а) Наукові об'єднання;
- б) Студентські наукові товариства;
- в) Студентські об'єднання;
- г) Наукові товариства.

42. Вчення про систему методів наукового пізнання та перетворення реальної дійсності – це

- а) Наукова значущість;
- б) Ефективність;
- в) Практика;
- г) Методологія.

43. Вивчення тих засобів, методів та прийомів наукового дослідження, за допомогою яких суб'єкт наукового пізнання одержує нові знання про реальну дійсність є

- а) Головною метою методології;
- б) Способі, шляхи пізнання;

- в) Загальної метою методології;
- г) Сукупністю способів та принципів пізнання.

44. Методологія яка досліджує закони розвитку наукового пізнання в цілому називається

- а) Загальною;
- б) Повною;
- в) Частковою;
- г) Науковою.

45. Спосіб, шлях пізнання та практичного перетворення реальної дійсності, система прийомів та принципів, що регулюють практичну та пізнавальну діяльність людей – це

- а) Емпіричні або теоретичні методи;
- б) Метод;
- в) Методи окремих наук;
- г) Загальний метод.

46. Система принципів, прийомів, що мають загальний, універсальний характер, є абстрактними, суворо не регламентовані, не піддаються формалізації та математизації і не замінюють спеціальних методів – це

- а) Емпіричні або теоретичні методи;
- б) Методи;
- в) Методи окремих наук;
- г) Загальні методи.

47. Сукупність способів та принципів пізнання, прийомів і процедур дослідження, що застосовуються в тій чи іншій науці – це

- а) Емпіричні або теоретичні методи;
- б) Метод;
- в) Методи окремих наук;
- г) Загальний метод.

48. Загальнонаукові методи дослідження можна класифікувати залежно від рівнів пізнання як

- а) Емпіричні або теоретичні методи;
- б) Метод;
- в) Методи окремих наук;
- г) Загальний метод.

49. До якого рівня основних методів, які використовуються при дослідженні, віднесені: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент, абстрагування, аналіз і синтез?

- а) Наукового;
- б) Емпіричного;
- в) Практичного;
- г) Теоретичного.

50. До якого рівня основних методів, які використовуються при дослідженні віднесені: індукція і дедукція, ідеалізація, формалізація та інші:

- а) Наукового;
- б) Емпіричного;
- в) Практичного;
- г) Теоретичного.

51. Цілеспрямоване, систематичне, планомірне, активне вивчення предметів та явищ реальної дійсності, що знаходяться в природному стані або в умовах наукового експерименту – це

- а) Наукові факти;
- б) Порівняння;
- в) Порівняння;
- г) Спостереження.

52. Відбиті свідомістю факти дійсності, причому перевірені, осмислені та зафіксовані мовою науки у вигляді емпіричних суджень. – це

- а) Наукові факти;
- б) Порівняння;
- в) Порівняння;
- г) Спостереження.

53. Один із найбільш поширених методів пізнання, який дозволяє встановити подібність та розбіжність предметів та явищ. Недарма говорять, що «все пізнається в порівнянні». У результаті порівняння виявляється те загальне, що притаманне ряду об'єктів, – це

- а) Наукові факти;
- б) Порівняння;
- в) Порівняння;
- г) Спостереження.

54. Метод наукового дослідження; завдяки якому досягається пізнання одних предметів і явищ на основі їх подібності з іншими – це

- а) Наукові факти;
- б) Аналогія;
- в) Порівняння;
- г) Спостереження.

55. Метод наукового пізнання, що ґрунтується на заміні предмета або явища, що досліджуються, на їх аналог - модель, що містить істотні риси оригіналу – це

- а) Моделювання;
- б) Аналогія;
- в) Вимірювання;
- г) Спостереження.

56. Метод дослідження, за допомогою якого визначається числове значення деякої величини з використанням одиниці вимірювання об'єкта – це

- а) Моделювання;
- б) Аналогія;
- в) Вимірювання;
- г) Спостереження.

57. Метод емпіричного дослідження, що базується на активному та цілеспрямованому втручанні суб'єкта у процес наукового пізнання явищ та предметів реальної дійсності шляхом створення контрольованих та керованих умов, що дозволяють виділяти визначені якості, зв'язки в об'єкті, що досліджується, та багатократно їх відтворювати – це

- а) Моделювання;
- б) Експеримент;
- в) Вимірювання;
- г) Спостереження.

58. Метод, який дає змогу переходити від конкретних питань до загальних понять і законів розвитку – це

- а) Моделювання;
- б) Конкретизація;
- в) Вимірювання;
- г) Абстрагування.

59. Метод дослідження предметів у всій їх різноманітності, у якісній багатогранності реального існування на відміну від абстрактного вивчення предметів – це

а) Моделювання;	б) Конкретизація;
в) Вимірювання;	г) Абстрагування.

60. Загальною формою руху наукового пізнання - відображення дійсності в мислені є

- а) Метод сходження від абстрактного до конкретного;
- б) Метод ідеалізації;
- в) Методи окремих наук;
- г) Загальний метод.

61. Метод дослідження, що полягає в уявному або практичному розчленуванні цілого на складові частини, кожна з яких аналізується окремо у межах єдиного цілого є

а) Аналіз;	б) Конкретизація;
в) Вимірювання;	г) Абстрагування.

62. Метод вивчення об'єкта у його цілісності, у єдиному взаємному зв'язку його частин. У процесі наукових досліджень синтез пов'язаний з аналізом, оскільки дає змогу поєднати частини предмета (об'єкта чи явища), розчленованого в процесі аналізу, встановити їх зв'язок і пізнати предмет (об'єкт чи явище) як єдине ціле:

а) Синтез;	б) Аналіз;
в) Індукція;	г) Дедукція.

63. Метод дослідження, при якому загальний висновок про ознаки множини елементів виводиться на основі вивчення цих ознак у частини елементів однієї множини:

- а) Синтез;
- б) Аналіз;
- в) Індукція;
- г) Дедукція.

64. Метод логічного висновку від загального до часткового, тобто спочатку досліджують стан об'єкта в цілому, а потім його складові елементи є

- а) Синтез;
- б) Аналіз;
- в) Індукція;
- г) Дедукція.

65. Конструювання подумки об'єктів, яких немає в дійсності або які практично нездійсненні є

- а) Метод сходження від абстрактного до конкретного;
- б) Метод ідеалізації;
- в) Методи окремих наук;
- г) Загальний метод.

66. Позбавити реальні об'єкти деяких притаманних їм властивостей і наділити (подумки) ці об'єкти певними нереальними і гіпотетичними властивостями – це

- а) Мета ідеалізації;
- б) Метод ідеалізації;
- в) Формалізація;
- г) Історичний метод.

67. Метод вивчення різноманітних об'єктів шляхом відображення їхньої структури у знаковій формі за допомогою штучних мов, наприклад, мовою математики – це

- а) Мета ідеалізації;
- б) Метод ідеалізації;
- в) Формалізація;
- г) Історичний метод.

68. Сутність якого методу полягає у вивченні всіх явищ та процесів у динамічному розвитку, становленні та у зв'язку з конкретними етапами історії суспільства?

- а) Методу ідеалізації;
- б) Метод системного підходу;
- в) Формалізації;
- г) Історичного методу.

69. Методологічний напрямок у науці, задача якого полягає в розробленні методів дослідження і конструювання об'єктів, які мають складну організацію систем різних типів і класів – це

- а) Системний підхід;
- б) Метод ідеалізації;
- в) Формалізація;
- г) Історичний метод.

70. Принцип цілісності, принцип всебічності, принцип системо утворюючих відносин, принцип субординації, принцип динамічності, принцип випереджаючого відображення – це

- а) Принцип системо утворюючих відносин;
- б) Основні принципи системного підходу;
- в) Принцип цілісності;
- г) Принцип всебічності.

71. Який принцип зобов'язує розглядати систему як цілісний об'єкт, якості якого не зводяться до властивостей окремих його елементів?

- а) Принцип системо утворюючих відносин;
- б) Основні принципи системного підходу;
- в) Принцип цілісності;
- г) Принцип всебічності.

72. Який принцип вимагає враховувати всі внутрішні зв'язки і відносини системи, усі фактори, які впливають на її функціонування?

- а) Принцип системо утворюючих відносин;
- б) Основні принципи системного підходу;

- в) Принцип цілісності;
- г) Принцип всебічності.

73. Який принцип вимагає визначення саме тих зв'язків між частинами (елементами) системи, які забезпечують її цілісність, існування і розвиток?

- а) Принцип системо утворюючих відносин;
- б) Основні принципи системного підходу;
- в) Принцип цілісності;
- г) Принцип всебічності.

74. Який принцип вимагає при дослідженні будувати ієрархію елементів і відносин за будь-якими чітко визначеними критеріями (мобільність, адекватність, керованість тощо)?

- а) Принцип динамічності;
- б) Принцип субординації;
- в) Принцип випереджаючого відображення;
- г) Принцип всебічності.

75. Згідно з яким принципом всі характеристики системи необхідно розглядати не як постійні, а як змінні, аж до прямо протилежного значення порівняно з початковим?

- а) Принцип динамічності;
- б) Принцип субординації;
- в) Принцип випереджаючого відображення;
- г) Принцип всебічності.

76. Який принцип передбачає наявність постійної актуальної проблематики, тобто вимагає не констатації поточного стану системи, а прогнозування її найімовірнішого стану в майбутньому?

- а) Принцип динамічності;
- б) Принцип субординації;
- в) Принцип випереджаючого відображення;
- г) Принцип всебічності.

77. Які методи мають відношення до об'єкта дослідження (спостереження, реєстрація, вимірювання)?

- а) Методи аналізу фактів, властивостей, факторів і явищ;
- б) Методи описування фактів;
- в) Методи накопичування фактів;
- г) Методи обґрунтування.

78. Які методи відбивають властивості ідеалізованого об'єкта, а також явищ (процесів), що досліджуються, розвиток яких визначається цими факторами?

- а) Методи аналізу фактів, властивостей, факторів і явищ;
- б) Методи описування фактів;
- в) Методи накопичування фактів;
- г) Методи обґрунтування.

79. Які методи за різними показниками і критеріями (оцінка, зіставлення, порівняння, класифікація, впровадження, систематизація) – це методи обґрунтування наукових висновків, серед яких мають бути такі методи: побудови (синтезу), доведення, оцінки достовірності?

- а) Методи аналізу фактів, властивостей, факторів і явищ;
- б) Методи описування фактів;
- в) Методи накопичування фактів;
- г) Методи обґрунтування.

80. Які методи використовують для обґрунтування наукових висновків,

серед яких мають бути такі методи: побудови (синтезу), доведення, оцінки достовірності?

- а) Методи аналізу фактів, властивостей, факторів і явищ;
- б) Методи описування фактів;
- в) Методи накопичування фактів;
- г) Методи обґрунтування.

81. Які методи використовують для наукових рекомендацій, у т.ч. методи побудови (синтезу), оцінки й оптимізації?

- а) Методи вибору і обґрунтування;
- б) Методи техніко-економічної оцінки рекомендацій;
- в) Методи накопичування фактів;
- г) Методи інтерпретації та експериментальної перевірки.

82. Які методи використовують для перевірки висновків і рекомендацій?

- а) Методи вибору і обґрунтування;
- б) Методи техніко-економічної оцінки рекомендацій;
- в) Методи накопичування фактів;
- г) Методи інтерпретації та експериментальної перевірки.

83. Які методи використовують для техніко-економічної оцінки рекомендацій.

- а) Методи вибору і обґрунтування;
- б) Методи техніко-економічної оцінки рекомендацій;
- в) Методи накопичування фактів;
- г) Методи інтерпретації та експериментальної перевірки.

84. Сукупність методів і прийомів правильного і цілеспрямованого вивчення явищ – це

- а) Практика, так і потреби власне науки;

- б) Методика дослідження;
- в) Методи накопичування фактів;
- г) Наукова проблема.

85. Питання, що потребує наукового вирішення; завдання для пошуку невідомого; сукупність нових діалектично складних теоретичних або практичних питань, які суперечать існуючим знанням або прикладним методикам у конкретній науці і потребують вирішення за допомогою наукових досліджень – це

- а) Практика, так і потреби власне науки;
- б) Методика дослідження;
- в) Методи накопичування фактів;
- г) Наукова проблема.

86. Що є джерелами наукових проблем?

- а) Практика, так і потреби власне науки;
- б) Методика дослідження;
- в) Методи накопичування фактів;
- г) Наукова проблема.

87. Залежно від способу вирішення всі проблеми можна поділити на три типи:

- а) Інформаційні, аналогові та гіпотетичні проблеми;
- б) Інформаційні проблеми;
- в) Інформаційні та гіпотетичні проблеми;
- г) Аналогові та гіпотетичні проблеми.

88. Яка проблема характерна для проблемного викладення?

- а) Аналогова та гіпотетична проблеми;
- б) Інформаційна проблема;
- в) Гіпотетична проблема;
- г) Аналогова проблема.

89. Де вирішується інформаційна проблема?

- а) У інтернеті;
- б) У книгах;
- в) У журналах;
- г) У літературних джерелах.

90. Яка проблема характерна для групи практичних проблем?

- а) Аналогова та гіпотетична проблеми;
- б) Інформаційна проблема;
- в) Гіпотетична проблема;
- г) Аналогова проблема.

91. Які проблеми вирішуються шляхом суджень та умовиводів у ході висування припущень, гіпотез, їх перевірки та обґрунтування:

- а) Аналогова та гіпотетична проблеми;
- б) Інформаційні проблеми;
- в) Гіпотетичні проблеми;
- г) Аналогові проблеми.

92. С чого починається будь-яка наукова робота?

- а) Зі вступу;
- б) З літератури;
- в) З формулювання проблеми;
- г) З гіпотези .

93. Наукова робота передбачає виконання цілого комплексу робіт і реалізується в декілька етапів, а саме:

- а) Визначення теоретичних, методологічних та організаційних напрямків;
- б) Визначення напрямків;
- в) Визначення мети, постановка проблеми, визначення актуальності проблеми;
- г) Визначення мети, постановка проблеми, розроблення структури проблеми, визначення актуальності проблеми.

94. Наукове припущення, що висувається для пояснення явищ дійсності (процесів) або причин, які зумовлюють даний наслідок, і потребує перевірки досвідом та теоретичного обґрунтування – це

- а) Гіпотеза;
- б) Висновок;
- в) Тема;
- г) Наукове припущення.

95. В процесі наукового дослідження проблему поділяють на складові компоненти, а саме

- а) Гіпотези;
- б) Висновки;
- в) Теми;
- г) Наукові розділи.

96. Частина наукової проблеми, яка охоплює одне або декілька питань дослідження є

- а) Гіпотеза;
- б) Висновок;
- в) Тема;
- г) Науковий розділ.

97. За напрямками теми поділяють на

- а) Теоретичні та організаційні;
- б) Методологічні та організаційні;
- в) Теоретичні;
- г) Теоретичні, методологічні та організаційні.

98. Які теми передбачають дослідження окремих концепцій теорії відповідної науки, які стосуються її наукових законів?

- а) Теоретичні та організаційні;
- б) Методологічні та організаційні;
- в) Теоретичні;
- г) Теоретичні, методологічні та організаційні.

99. Які теми стосуються елементів методів конкретних наук, що застосовуються у процесі вивчення їх об'єктів?

- а) Теоретичні та організаційні;
- б) Методологічні;
- в) Теоретичні;
- г) Теоретичні та організаційні.

100. Які теми включають організацію досліджень за конкретними науковими напрямками і застосування одержаних результатів у практичній діяльності?

- а) Теоретичні та організаційні;
- б) Організаційні;
- в) Теоретичні;
- г) Теоретичні та методологічні.

101. Які етапи включає процес формування теми дослідження?

- а) Визначення мети, постановка проблеми, визначення актуальності проблеми;
- б) Вибір теми; обґрунтування, уточнення теми; конкретизація теми; формулювання назви теми; затвердження теми;
- в) Визначення мети, постановка проблеми, розроблення структури проблеми, визначення актуальності проблеми;
- г) Вибір теми; обґрунтування, затвердження теми.

102. Що розуміється в значущості теми, тобто необхідність та невідкладність її розгляду для потреб розвитку економіки держави, галузі, підприємства?

- а) Наукова значущість;
- б) Мета теми;
- в) Актуальність теми;
- г) Висновки.

103. Що є головним критерієм актуальності теми?

- а) Наукова значущість;
- б) Можливість забезпечення найбільшого ефекту;
- в) Необхідність;
- г) Можливість економії суспільних витрат.

104. Як прийнято називати те, на що спрямована пізнавальна діяльність дослідника, процес або явище, яке породжує проблемну ситуацію, обрану для дослідження?

- а) Об'єкт пізнання;
- б) Предмет пізнання;
- в) Мета дослідження;
- г) Актуальність.

105. Досліджувані з певною метою властивості об'єкта – це

- а) Об'єкт пізнання;
- б) Предмет пізнання;
- в) Мета дослідження;
- г) Актуальність.

106. Спосіб, аспект вивчення об'єкта – це

- а) Об'єкт пізнання;
- б) Предмет пізнання;
- в) Мета дослідження;
- г) Актуальність.

107. Очікуваний кінцевий результат, який зумовлює загальну спрямованість і логіку дослідження (теоретичного або прикладного) – це

- а) Об'єкт пізнання;
- б) Предмет пізнання;
- в) Мета дослідження;
- г) Актуальність.

108. Розділ наукового дослідження, який включає розроблення методології, методики і техніки дослідження як взаємозв'язаних компонентів є

- а) Науковий розділ;
- б) Методологічний розділ;

- в) Загальний розділ;
- г) Методико-процедурний розділ.

109. Вибір теми дослідження; проблемну ситуацію, яка зумовлює необхідність проведення дослідження (чому проводиться); визначення об'єкта і предмета дослідження; структурний (логічний) аналіз об'єкта; визначення мети і основних завдань дослідження; обґрунтування робочих гіпотез (гіпотези не є обов'язковим елементом програми) включає

- а) Науковий розділ;
- б) Методологічний розділ;
- в) Загальний розділ;
- г) Методико-процедурний розділ.

110. Логічне обґрунтований розділ наукового дослідження, що має самостійне значення і що є об'єктом планування і фінансування – це

- а) Розділ;
- б) Частина;
- в) Етап;
- г) Глава.

111. Знання, відомості, дані, які отримуються та нагромаджуються в процесі розвитку науки та в практичній діяльності людей; у вузькому розумінні - це дані, які є об'єктом обробки, передачі та зберігання – це

- а) Економічна інформація;
- б) Техніко-технологічна інформація;
- в) Інформація;
- г) Наукова інформація.

112. Сукупність будь-яких відомостей про стан і зміни параметрів об'єктів дослідження або відповідності їх нормативно-правовим актам; одне із загальних понять науки, нові відомості про навколишній світ – це

- а) Економічна інформація;

- б) Техніко-технологічна інформація;
- в) Інформація;
- г) Наукова інформація.

113. Залежно від ознак, які відображають властивості об'єктів, виділяють такі види інформації:

- а) Економічна, природничо-наукова; техніко-технологічна інформація;
- б) Техніко-технологічна інформація;
- в) Природничо-наукова; техніко-технологічна; економічна; соціально-політична інформація;
- г) Наукова, економічна; соціально-політична інформація.

114. Сукупність цифр, фактів, відомостей та інших даних, яка відображає суспільно-економічні явища та процеси – це

- а) Економічна інформація;
- б) Техніко-технологічна інформація;
- в) Інформація;
- г) Наукова інформація.

115. За призначенням економічна інформація може бути:

- а) Природничо-науковою; техніко-технологічною; економічною; соціально-політичною;
- б) Плановою, оперативною, бухгалтерською, статистичною, проектно-конструкторською, нормативною та управлінською;
- в) Природничо-науковою; техніко-технологічною; економічною;
- г) Плановою, оперативною, бухгалтерською, нормативною та управлінською.

116. Як поділяють економічну інформацію, що використовується в інформаційному забезпеченні господарської діяльності та для наукових досліджень?

- а) Залежно від ступеня інформаційної деталізації;
- б) Відносно об'єкта дослідження;
- в) Залежно від функцій;
- г) За стабільністю використання або зберігання.

117. Як розрізняють синтетичну (узагальнену) та аналітичну (яку одержують шляхом аналітичних розрахунків на основі синтетичної інформації) економічну інформацію?

- а) Залежно від ступеня інформаційної деталізації;
- б) Відносно об'єкта дослідження;
- в) Залежно від функцій;
- г) За стабільністю використання або зберігання.

118. Як поділяють на внутрішню й зовнішню економічну інформацію, вхідну та вихідну, оперативну та поточну?

- а) Залежно від ступеня інформаційної деталізації;
- б) Відносно об'єкта дослідження;
- в) Залежно від функцій;
- г) За стабільністю використання або зберігання.

119. Як поділяють економічну інформацію на умовно-постійну (постійну), яка використовується без суттєвих змін протягом кількох звітних періодів (квартал, рік), і змінну:

- а) Залежно від ступеня інформаційної деталізації;
- б) Відносно об'єкта дослідження;
- в) Залежно від функцій;
- г) За стабільністю використання або зберігання.

120. В чому полягає основна роль інформації у дослідженнях?

- а) В виключенні інформаційної деталізації;
- б) В виключенні об'єкта дослідження;
- в) В виключенні мети;
- г) В виключенні суб'єктивних суджень про досліджуваний об'єкт.

121. Куди включають: навчальні матеріали; наукові матеріали; нормативні матеріали; статистичні матеріали; інші матеріали?

- а) Навчальні матеріали;
- б) Друковані джерела інформації;
- в) Підручники;
- г) Навчальні посібники.

122. Видання літератури з навчальних дисциплін (підручники, навчальні посібники, програмно-методичні матеріали), призначені для підготовки спеціалістів в окремих галузях – це

- а) Навчальні матеріали;
- б) Друковані джерела інформації;
- в) Підручники;
- г) Навчальні посібники.

123. Навчальне видання, яке містить систематизоване викладення навчальної дисципліни (її розділу, частини), відповідає навчальній програмі й офіційно затверджене Міністерством освіти і науки України як даний вид видання – це

- а) Навчальний матеріал;
- б) Друковані джерела інформації;
- в) Підручник;
- г) Навчальний посібник.

124. Друковані, графічні, наочні та інші матеріали (книги, таблиці, карти, картини, макети, моделі, діапозитиви, кінофільми тощо), які використовуються у процесі навчання з метою забезпечення кращого засвоєння учнями знань, вмінь і навиків – це

- а) Навчальні матеріали;
- б) Друковані джерела інформації;
- в) Підручники;
- г) Навчальні посібники.

125. Видання, розраховані на задоволення потреб окремих категорій спеціалістів народного господарства в їх повсякденній практичній діяльності – це

- а) Навчальні матеріали;
- б) Практичні посібники;
- в) Підручники;
- г) Навчальні посібники.

126. Матеріали які видаються у вигляді монографій, узагальнюючих наукових праць, збірників статей, рефератів, тез, в яких висвітлюються різні наукові проблеми є

- а) Науковими матеріалами;
- б) Практичними посібниками;
- в) Підручниками;
- г) Навчальними посібниками.

127. Наукова праця у вигляді книги, яка містить повне або поглиблене дослідження однієї проблеми чи теми, яка належить одному або декільком авторам – це

- а) Навчальний матеріал;
- б) Монографія;
- в) Підручник;
- г) Навчальний посібник.

128. Наукове дослідження, в якому різнобічно й вичерпне висвітлюється вибрана наукова проблема з критичним її аналізом, визначенням вагомості, формулюванням нових наукових концепцій – це

- а) Навчальний матеріал;
- б) Наукова монографія;
- в) Підручник;
- г) Навчальний посібник.

129. Відомості обсягом, як правило, в декілька машинописних сторінок, опубліковані в науковому чи науково-популярному журналі, збірнику наукових праць чи газеті – це

- а) Стаття;
- б) Монографія;
- в) Підручник;
- г) Навчальний посібник.

130. Короткий виклад (усний або письмовий) наукової праці, вчення, змісту книги, результатів наукового дослідження – це

- а) Стаття;
- б) Монографія;
- в) Реферат;
- г) Тези.

131. Короткий виклад основних положень лекції, доповіді, твору – це

- а) Стаття;
- б) Монографія;
- в) Реферат;
- г) Тези.

132. Науковий неперіодичний збірник, який містить опубліковані до початку конференції матеріали попереднього характеру (анотації, реферати доповідей і (або) повідомлень) – це

- а) Стаття;
- б) Монографія;
- в) Реферат;
- г) Тези доповідей наукової конференції.

133. Матеріали які видаються органами законодавчої та виконавчої влади різних рівнів у вигляді законів, наказів, інструкцій, положень (стандартів) тощо і містять основні норми й правила та є основою для здійснення будь-якої діяльності є

- а) Накази;
- б) Положення;
- в) Нормативні матеріали;
- г) Інструкція.

134. Акт управління, що видається керівниками міністерств, відомств, відділів і управлінь виконкомів місцевих рад народних депутатів, а також керівниками підприємств, установ та організацій – це

- а) Наказ;
- б) Положення;
- в) Нормативні матеріали;
- г) Інструкція.

135. Нормативно-правовий акт, затверджений відповідним міністерством, який регламентує окремі види діяльності – це

- а) Наказ;
- б) Положення;
- в) Нормативні матеріали;
- г) Інструкція.

136. Нормативний акт, що видається міністерствами, керівниками інших центральних і місцевих органів державного управління в межах їх компетенції на основі та задля виконання законів, указів, постанов і розпоряджень уряду й актів вищих органів державного управління – це

- а) Наказ;
- б) Положення;
- в) Нормативні матеріали;
- г) Інструкція.

137. Збірник правил, що регламентують виробничо-технічну діяльність – це

- а) Наказ;
- б) Положення;
- в) Нормативні матеріали;
- г) Інструкція.

138. Брошури та книги з окремих питань, призначені для пропаганди наукових знань серед широкого кола читачів, зайнятих насамперед у матеріальному виробництві – це

- а) Рекламні джерела інформації;
- б) Науково-популярні матеріали;
- в) Патентно-ліцензійні джерела інформації;
- г) Довідники.

139. Відомості про вироби, послуги, які пропонуються з метою залучення покупця – це

- а) Рекламні джерела інформації;
- б) Науково-популярні матеріали;
- в) Патентно-ліцензійні джерела інформації;
- г) Довідники.

140. Які джерела інформації містять відомості про права на використання інтелектуальної власності або трудову діяльність у певній сфері економіки

- а) Рекламні джерела інформації;
- б) Науково-популярні матеріали;
- в) Патентно-ліцензійні джерела інформації;
- г) Довідники.

141. Довідкові видання, які мають прикладний, практичний характер, мають систематизовану структуру або побудовані за алфавітом заголовків статей – це

- а) Рекламні джерела інформації;
- б) Науково-популярні матеріали;
- в) Патентно-ліцензійні джерела інформації;
- г) Довідники.

142. Видання книжного або журнального типу, які включають науковий, систематизований перелік і опис друкованих видань – це

- а) Рекламні джерела інформації;
- б) Науково-популярні матеріали;
- в) Патентно-ліцензійні джерела інформації;
- г) Бібліографічні джерела інформації.

143. Які документи відносять до носіїв інформації, які не пройшли редакційно-видавничу обробку і не виготовлені поліграфічним способом?

- а) Довідники;
- б) Звіт з науково-дослідної роботи;
- в) Рукописні документи;
- г) Дисертація.

144. Кваліфікаційна наукова праця у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії – це

- а) Довідники;
- б) Звіт з науково-дослідної роботи;
- в) Рукописні документи;
- г) Дисертація.

145. Науково-технічний документ, який містить систематизовані дані про науково-дослідну роботу, описує процес чи результати науково-технічного дослідження – це

- а) Довідники;
- б) Звіт з науково-дослідної роботи;
- в) Рукописні документи;
- г) Дисертація.

146. Які джерела інформації мають переважно нові науково-технічні відомості, які є результатом науково-дослідної, проектно-конструкторської і практичної діяльності (відображають господарські операції) або нове осмислення відомих ідей і фактів?

- а) Рекламні джерела інформації;
- б) Науково-популярні матеріали;
- в) Первинні джерела інформації;
- г) Вторинні джерела інформації.

147. Які джерела інформації є результатом опрацювання одного або декількох первинних документальних джерел:

- а) Рекламні джерела інформації;
- б) Науково-популярні матеріали;
- в) Первинні джерела інформації;
- г) Вторинні джерела інформації.

148. Культурно-освітній заклад, що збирає друковані та рукописні матеріали, здійснює їх спеціальне опрацювання, організовує збереження та забезпечення книгами читачів – це

- а) Алфавітний каталог;
- б) Бібліотека;
- в) Бібліотечний фонд;
- г) Бібліотечний каталог.

149. Сукупність відповідним чином впорядкованих джерел інформації, нагромаджених за певний період часу, які підлягають обліку та зберіганню відповідно до чинного законодавства – це

- а) Алфавітний каталог;
- б) Бібліотека;
- в) Бібліотечний фонд;
- г) Бібліотечний каталог.

150. Перелік творів друку й інших документів, наявних у фонді бібліотеки або групи бібліотек, складений у певному порядку, який є засобом повідомлення про склад і зміст бібліотечного фонду – це

- а) Алфавітний каталог;
- б) Систематичний каталог;
- в) Предметний каталог;
- г) Бібліотечний каталог.

151. Встановлений перелік наявності у бібліотеці творів того чи іншого автора або визначеної книги, автор чи назва якої відомі – це

- а) Алфавітний каталог;
- б) Систематичний каталог;
- в) Предметний каталог;
- г) Бібліотечний каталог.

152. Картки згруповані в логічному порядку за окремими галузями знань – це

- а) Алфавітний каталог;
- б) Систематичний каталог;
- в) Предметний каталог;
- г) Бібліотечний каталог.

153. Література яка групується за її змістом – це

- а) Алфавітний каталог;
- б) Систематичний каталог;
- в) Предметний каталог;
- г) Бібліотечний каталог.

154. Сукупність інформації та способів її пошуку, обробки, накопичення, збереження, систематизації та узагальнення з метою використання в процесі наукового дослідження – це

- а) Анотація; резюме; тези; реферат; цитата; конспект; покажчики;
- б) Анотація;
- в) Інформаційне забезпечення;
- г) Резюме.

155. Які способи фіксації інформації використовують при її обробці?

- а) Анотація; резюме; тези; реферат; цитата; конспект; покажчики;

- б) Анотація;
- в) Інформаційне забезпечення;
- г) Резюме.

156. Стисла характеристика книги, статті, рукопису тощо – це

- а) Тези;
- б) Анотація;
- в) Інформаційне забезпечення;
- г) Резюме.

157. Короткий підсумок прочитаного твору, в якому містяться висновки та головні підсумки – це

- а) Тези;
- б) Анотація;
- в) Інформаційне забезпечення;
- г) Резюме.

158. Положення, які коротко викладають одну з основних думок лекції, доповіді тощо – це

- а) Тези;
- б) Анотація;
- в) Інформаційне забезпечення;
- г) Резюме.

159. Дослівний уривок з твору певного автора, що наводиться для підтвердження або заперечення висловлюваної думки – це

- а) Реферат;
- б) Анотація;
- в) Цитата ;
- г) Резюме.

160. Скорочене викладення змісту наукового твору з основними даними та висновками – це

- а) Реферат;
- б) Анотація;
- в) Цитата ;
- г) Резюме.

161. Яких формах знаходять своє вираження результати теоретичного дослідження?

- в) Закон наукової продукції;
- г) Закон виключення третього.

167. Який закон виражає вимогу доказовості наукових висновків, обґрунтованості суджень?

- а) Закон достатньої підстави;
- б) Закон протиріччя;
- в) Закон наукової продукції;
- г) Закон виключення третього.

168. Що подається у вигляді чисел, геометричних образів, функцій, систем рівнянь тощо?

- а) Математична модель;
- б) Закон протиріччя;
- в) Математичне формулювання завдання;
- г) Закон виключення третього.

169. Система математичних співвідношень – формул, функцій, рівнянь, систем рівнянь, що описують ті або інші сторони об'єкта, який вивчається, явища, процесу є

- а) Математична модель;
- б) Закон протиріччя;
- в) Математичне формулювання завдання;
- г) Закон виключення третього.

170. Постановка завдання, визначення об'єкта та цілей дослідження, визначення критеріїв (ознак) вивчення об'єктів та управління ними є

- а) Математична модель;
- б) Перший етап математичного моделювання;
- в) Математичне формулювання завдання;

г) Наступний етап моделювання.

171. Вибір типу математичної моделі є

- а) Математична модель;
- б) Перший етап математичного моделювання;
- в) Математичне формулювання завдання;
- г) Наступний етап моделювання.

172. Що розуміється при очікуванні ступені адекватності математичної моделі реальному об'єкту стосовно якостей, які цікавлять дослідника?

- а) Внутрішня правдоподібність математичної моделі;
- б) Експеримент;
- в) Зовнішня правдоподібність математичної моделі;
- г) Наступний етап моделювання.

173. Що розуміється при очікуванні ступені точності рішення одержаних рівнянь, які прийняті за математичну модель, об'єкт при дослідженні?

- а) Внутрішня правдоподібність математичної моделі;
- б) Експеримент;
- в) Зовнішня правдоподібність математичної моделі;
- г) Наступний етап моделювання.

174. Метод емпіричного дослідження, що базується на активному та цілеспрямованому втручанні суб'єкта у процес наукового пізнання явищ та предметів реальної дійсності шляхом створення умов, що контролюються та управляються, які дозволяють встановлювати визначені якості та закономірні зв'язки в об'єкті, що досліджується, та багатократно їх відтворювати – це

- а) Внутрішня правдоподібність математичної моделі;
- б) Експеримент;

- в) Зовнішня правдоподібність математичної моделі;
- г) Наступний етап моделювання.

175. Виявлення властивостей досліджуваних об'єктів, підтвердження наукових гіпотез і на цій основі більш широке та поглиблене вивчення теми наукового дослідження є

- а) Основна мета експерименту;
- б) Експеримент;
- в) Зовнішня правдоподібність математичної моделі;
- г) Наступний етап моделювання.

176. Як класифікують експерименти за призначенням об'єкта експерименту?

- а) Природничо-наукові (хімічні, біологічні, фізичні), виробничі, педагогічні, соціологічні, економічні тощо;
- б) Речовинні, енергетичні, інформаційні тощо;
- в) Природничо-наукові; техніко-технологічні; економічні тощо;
- г) Планові, оперативні, бухгалтерські, нормативні та управлінські тощо.

177. Як класифікують експерименти за характером зовнішніх впливів на об'єкт дослідження?

- а) Природничо-наукові (хімічні, біологічні, фізичні), виробничі, педагогічні, соціологічні, економічні тощо;
- б) Речовинні, енергетичні, інформаційні тощо;
- в) Природничо-наукові; техніко-технологічні; економічні тощо;
- г) Планові, оперативні, бухгалтерські, нормативні та управлінські тощо.

178. Який експеримент передбачає вивчення впливу різних речовинних факторів на стан об'єкта дослідження, наприклад, вплив різних домішок на якість сталі?

- а) Речовинний експеримент;
- б) Інформаційний експеримент;
- в) Енергетичний експеримент;
- г) Технологічний експеримент.

179. Який експеримент використовується для вивчення впливу різних видів енергії (електромагнітної, механічної, теплової тощо) на об'єкт дослідження?

- а) Речовинний експеримент;
- б) Інформаційний експеримент;
- в) Енергетичний експеримент;
- г) Технологічний експеримент.

180. Який експеримент використовується для вивчення впливу інформації на об'єкт дослідження?

- а) Речовинний експеримент;
- б) Інформаційний експеримент;
- в) Енергетичний експеримент;
- г) Технологічний експеримент.

181. Як класифікують експерименти за характером об'єктів та явищ, що вивчаються в експеримент?

- а) Речовинні;
- б) Інформаційні;
- в) Енергетичні, технологічні;
- г) Технологічні, соціометричні.

182. Який експеримент спрямований на вивчення елементів технологічного процесу (продукції, обладнання, діяльності робітників тощо) або процесу в цілому?

- а) Речовинний експеримент;
- б) Інформаційний експеримент;
- в) Енергетичний експеримент;
- г) Технологічний експеримент.

183. Який експеримент використовується для вимірювання існуючих міжособистісних соціально-психологічних відносин у малих групах з метою їх подальшої зміни?

- а) Соціометричний експеримент;
- б) Інформаційний експеримент;
- в) Енергетичний експеримент;
- г) Технологічний експеримент.

184. Як класифікують експерименти за структурою об'єктів та явищ, що вивчаються в експерименті?

- а) Складної експеримент;
- б) Простий експеримент;
- в) Природний експеримент;
- г) Прості та складні експерименти.

185. Який експеримент використовується для вивчення простих об'єктів, які мають у своєму складі невелику кількість взаємозв'язаних та взаємодіючих елементів, що виконують прості функції?

- а) Складної експеримент;
- б) Простий експеримент;
- в) Природний експеримент;
- г) Прості та складні експерименти.

186. У якому експерименті вивчаються явища або об'єкти з розгалуженою структурою та великою кількістю взаємозв'язаних та взаємодіючих елементів, що виконують складні функції?

- а) У складному експерименті;
- б) У простому експерименті;
- в) У природничому експерименті;
- г) У простому та складному експерименті.

187. Як класифікують експерименти за способом формування умов проведення експерименту?

- а) Природні експерименти;
- б) Штучні експерименти;
- в) Природні та штучні експерименти;
- г) Прості експерименти.

188. Які експерименти характерні для біологічних, соціальних, педагогічних, психологічних наук, наприклад, при вивченні соціальних явищ (соціальний експеримент) в обставинах, наприклад, виробництва, побуту тощо?

- а) Природні експерименти;
- б) Штучні експерименти;
- в) Природні та штучні експерименти;
- г) Прості експерименти.

189. Які експерименти широко використовуються в багатьох природничо-наукових або технічних дослідженнях?

- а) Природні експерименти;
- б) Штучні експерименти;
- в) Природні та штучні експерименти;
- г) Прості експерименти.

190. Як класифікують експерименти за організацією проведення експерименту?

- а) Лабораторні, натурні, польові, виробничі, відкриті або закриті тощо;
- б) Речовинні, енергетичні, інформаційні тощо;
- в) Природничо-наукові; техніко-технологічні; економічні тощо;
- г) Планові, оперативні, бухгалтерські, нормативні та управлінські тощо.

191. Які досліді проводять з використанням типових приладів, спеціальних моделюючих установок, стендів, обладнання тощо?

- а) Звичайний (класичний) експеримент;
- б) Натурний експеримент;
- в) Звичайні та модельні дослідження;
- г) Лабораторні досліді.

192. Який експеримент проводиться в природних умовах та на реальних об'єктах?

- а) Звичайний (класичний) експеримент;
- б) Натурний експеримент;
- в) Звичайні та модельні дослідження;
- г) Лабораторні досліді.

193. Як класифікують експерименти за характером взаємодії засобу експериментального дослідження з об'єктом дослідження?

- а) Звичайний (класичний) експеримент;
- б) Натурний експеримент;
- в) Звичайні та модельні дослідження;
- г) Лабораторні досліді.

194. Який експеримент включає експериментатора, об'єкт або предмет експериментального дослідження та засоби, за допомогою яких проводиться експеримент?

- а) Звичайний (класичний) експеримент;
- б) Натурний експеримент;
- в) Звичайні та модельні дослідження;
- г) Лабораторні досліді.

195. Який експеримент базується на використанні як об'єкта, що досліджується, моделі, яка може не тільки заміщувати в дослідженні реальний об'єкт, але і умови, в яких він вивчається?

- а) Звичайний (класичний) експеримент;
- б) Натурний експеримент;
- в) Модельний експеримент;
- г) Лабораторні досліді.

196. Як класифікують експерименти за типом моделей, що досліджуються в експерименті?

- а) Матеріальний експеримент;
- б) Матеріальні та розумові експерименти;
- в) Розумовий (ідеалізований, уявний) експеримент;
- г) Пасивні та активні експерименти.

197. Який експеримент є формою об'єктивного матеріального зв'язку свідомості з зовнішнім світом. У матеріальному експерименті використовуються матеріальні об'єкти дослідження?

- а) Матеріальний експеримент;
- б) Матеріальні та розумові експерименти;
- в) Розумовий (ідеалізований, уявний) експеримент;
- г) Пасивні та активні експерименти.

198. Який експеримент є однією з форм розумової діяльності суб'єкта, у процесі якої в його уяві відтворюється структура реального експерименту, тобто засобами розумового експерименту є розумові моделі (чуттєві образи, образно-знакові моделі, знакові моделі)?

- а) Матеріальний експеримент;
- б) Матеріальні та розумові експерименти;
- в) Розумовий (ідеалізований, уявний) експеримент;
- г) Пасивні та активні експерименти.

199. Як класифікують експерименти за величинами, що контролюються в експерименті?

- а) Матеріальний експеримент;
- б) Матеріальні та розумові експерименти;
- в) Розумовий (ідеалізований, уявний) експеримент;
- г) Пасивні та активні експерименти.

200. Який експеримент передбачає вимірювання тільки вибраних показників (параметрів, змінних) в результаті спостереження за об'єктом без втручання в його функціонування?

- а) Пасивний експеримент;
- б) Однофакторні та багатофакторні експерименти;
- в) Активний експеримент;
- г) Пасивні та активні експерименти.

201. Який експеримент пов'язаний з вибором спеціальних вхідних сигналів (факторів) та контролює вхід та вихід системи, що досліджується?

- а) Пасивний експеримент;
- б) Однофакторні та багатофакторні експерименти;
- в) Активний експеримент;

г) Пасивні та активні експерименти.

202. Як класифікують експерименти за числом факторів, що варіюються в експерименті?

- а) Пасивний експеримент;
- б) Однофакторні та багатофакторні експерименти;
- в) Активний експеримент;
- г) Пасивні та активні експерименти.

203. Який експеримент передбачає: виділення необхідних факторів; стабілізацію факторів, що заважають; почергове варіювання факторів, що цікавлять дослідника?

- а) Багатофакторний експеримент;
- б) Однофакторні та багатофакторні експерименти;
- в) Однофакторний експеримент;
- г) Пасивні та активні експерименти.

204. Який експеримент полягає в тому, що варіюються всі змінні відразу, і кожний ефект оцінюється за результатами всіх дослідів, що були проведені в даній серії досліджень?

- а) Багатофакторний експеримент;
- б) Однофакторні та багатофакторні експерименти;
- в) Однофакторний експеримент;
- г) Перетворюючі, констатуючі, контролюючі, пошукові, вирішальні експерименти.

205. Як класифікують експерименти а метою дослідження?

- а) Багатофакторний експеримент;
- б) Однофакторні та багатофакторні експерименти;
- в) Однофакторний експеримент;

г) Перетворюючі, констатууючі, контролюючі, пошукові, вирішальні експерименти.

206. Який експеримент включає активну зміну структури та функцій об'єкта дослідження у відповідності до висунутої гіпотези, формування нових зв'язків та відносин між компонентами об'єкта або між досліджуваним об'єктом та іншими об'єктами?

- а) Констатууючий експеримент;
- б) Контролюючий експеримент;
- в) Перетворюючий (творчий) експеримент;
- г) Вирішальний експеримент.

207. Який експеримент використовується для перевірки відповідних передбачень. У процесі такого експерименту констатується наявність визначеного зв'язку між впливом на об'єкт дослідження та результатом?

- а) Констатууючий експеримент;
- б) Контролюючий експеримент;
- в) Перетворюючий (творчий) експеримент;
- г) Вирішальний експеримент.

208. Який експеримент зводиться до контролю за результатами зовнішніх впливів на об'єкт дослідження з урахуванням його стану, характеру впливу та ефекту, що очікується?

- а) Констатууючий експеримент;
- б) Контролюючий експеримент;
- в) Перетворюючий (творчий) експеримент;
- г) Вирішальний експеримент.

209. Які дослідження необхідні в тому випадку, якщо виникають труднощі в класифікації всіх факторів, що впливають на явище, яке вивчається внаслідок відсутності достатньої кількості попередніх даних?

- а) Пасивні та активні дослідження;
- б) Контролюючий експеримент;
- в) Пошукові експериментальні дослідження;
- г) Вирішальний експеримент.

210. Який експеримент ставиться для перевірки справедливості основних положень фундаментальних теорій у тому випадку, коли дві або декілька гіпотез однаково узгоджуються з багатьма явищами?

- а) Констатуючий експеримент;
- б) Контролюючий експеримент;
- в) Перетворюючий (творчий) експеримент;
- г) Вирішальний експеримент.

211. Загальна структура (методика) експерименту, тобто постановка та послідовність виконання експериментальних досліджень – це

- а) Констатуючий експеримент;
- б) Методологія експерименту;
- в) Експериментальна ситуація;
- г) Вирішальний експеримент.

212. Сукупність умов, за яких проводиться експеримент – це

- а) Констатуючий експеримент;
- б) Методологія експерименту;
- в) Експериментальна ситуація;
- г) Вирішальний експеримент.

213. Частина робочого простору, на яке поширюється безпосередній вплив експериментатора в процесі дослідження називається

- а) Робочий простір;
- б) Робоче місце експериментатора;

в) Лабораторія;

г) Аудиторія.

214. Частина лабораторного або виробничого приміщення, оснащена необхідними експериментальними засобами, що обслуговується одним або групою дослідників – це

а) Робочий простір;

б) Робоче місце експериментатора;

в) Лабораторія;

г) Аудиторія.

215. Що являє собою спеціально обладнане приміщення, в якому проводяться експериментальні дослідження?

а) Робочий простір;

б) Робоче місце експериментатора;

в) Лабораторія;

г) Аудиторія.

ЛІТЕРАТУРА

1. Azarova A. O., Azarova L., Rosol N., Bystritskiy O. Models and methods of electronic digital signature. Theoretical and scientific foundations of engineering: collective monograph / International Science Group. Boston : Primedia eLaunch, 2020. 180 p. P. 24–33. Available at : DOI:10.46299/isg.2020.MONO.TECH.II
2. Srinidhi Hiriyannaiah, Siddesh G M and Srinivasa K G Cloud-based Multi-Modal Information Analytics: A Hands-on Approach, Taylor&Francis books India private limited, 2025. – 247 с.
3. ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання.
4. Дударєв І.М., Кузьмін О.В. Практикум з методології наукових досліджень: Навч. Посібник/ К.:Олді+, 2023. – 278 с.
5. Автоматичне оформлення джерел по ВАК України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурса: <http://vak.in.ua>.
6. Методологія наукових досліджень у галузі: практикум [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерноінтегровані технології» / уклад.: Н.І. Бурау, В.С. Антонюк, Д.О. Півторак. – КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 58 с.
7. Азарова А. О., Біліченко Н. О. Гібридний засіб захисту мовної інформації. Проблеми інформатизації та управління. 2021. № 65, том 1. С. 4–9. DOI: 10.18372/2073-4751.65.15299
8. Азарова А. О., Біліченко Н. О., Катаєв В. С., Павловський П. В. Розроблення пристрою для захисту від несанкціонованого доступу на основі трифакторної ідентифікації та аутентифікації користувачів. Реєстрація, зберігання і обробка даних. 2021, Т. 23, № 2. С. 72–80.
9. Басков А. Я. Методология научного исследования : учеб. пособие. К. : МАУП, 2021. 321 с. 5. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень : підручник. К. : Знання, 2020. 374 с.

10. Бургин М. С. Вступ до сучасної методології науки. К. : Знання, 2021. 113 с.
11. Єріна А. М., Захожай В. Б. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2020. 212 с.
12. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. К. : Знання-Прес, 2020. 186 с.
13. Державна науково-технічна бібліотека України <http://gntb.gov.ua/>
14. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
15. Портал "Vak.in.ua" [Електроний ресурс] – Режим доступу до ресурса: <http://vak.in.ua>.
16. Державна система правової охорони інтелектуальної власності - УКРПатент <https://ukrpatent.org/uk>
17. Інтернет-репозиторії Наукова електронна бібліотека НБУВ <http://irbis-nbuv.gov.ua>

